

OPINIESTUK NRC
Datum: 22 januari 2019

Nederlandse Mediatorsvereniging
Ambachtsstraat 15
3861 RH Nijkerk
Postbus 1058
3860 BB Nijkerk
T 033 247 34 96
info@mediatorsvereniging.nl
www.mediatorsvereniging.nl

Laat discussie rechtsbijstand niet tot onnodige verdeeldheid leiden

Door Frederique van Zomeren, voorzitter van de Nederlandse Mediatorsvereniging (NMv)

Sinds het bekendmaken van de plannen van minister Sander Dekker (Rechtsbescherming) om de rechtsbijstand ingrijpend te hervormen, klinkt er luide kritiek vanuit de juridische wereld. Enkele maanden en vele columns, opiniestukken en commentaren later komt het in aanloop naar de behandeling in de Tweede Kamer op woensdag 23 januari tot een climax. Zo legden vorig week door het hele land advocaten korte tijd hun werk neer om tegen de plannen van Dekker te protesteren.

De meest gehoorde kritiek: mensen met een lager inkomen zijn de dupe en hebben straks geen toegang meer tot goede, onafhankelijke rechtshulp. Een begrijpelijk en belangrijk punt van zorg dat ook door mediators wordt gedeeld. Minister Dekker zal op dit punt beter dan vooralsnog het geval is geweest, moeten uitleggen hoe de effecten er straks in de praktijk uit gaan zien. Het is minder begrijpelijk dat de grotere rol die in het nieuwe stelsel mogelijk voor mediators is weggelegd, met name door advocaten met het nodige *dedain* wordt bekeken. Alsof een mediator per definitie een minderwaardig alternatief voor een advocaat is.

Dit leidt ertoe dat advocaten en mediators tegenover elkaar komen te staan. En dat is een kwalijke zaak. Wanneer het daadwerkelijk om het belang van de burger gaat, en om de toegankelijkheid van goede professionele hulp bij conflicten voor iedereen die dat nodig heeft – dan kunnen deze partijen beter samenwerken dan elkaar onnodig beconcurreren. In een goed functionerend rechtstelsel is voor zowel advocaat als mediator plek. Want net zoals procederen niet altijd tot een oplossing leidt, is mediation ook niet bij elke zaak de beste methode.

Het credo ‘minder procedures, meer oplossingen’ waarmee Dekker zijn herzieningsplannen presenteerde, is niet uit de lucht gegrepen. Het stelsel is aan hervorming toe. De rechtstaat beweegt niet snel genoeg mee met de toenemende vraag naar simpele en oplossingsgerichte procedures. En er bestaat een sterke neiging om de problemen van gewone mensen te juridiseren, zo stipte bijzonder hoogleraar mediation Dick Allewijn vorig jaar in zijn oratie al aan. “Het is contraproductief om burens, ouders of betrokkenen bij een noodlottig ongeval elkaar te laten bestoken met claims, beschuldigingen, ontkenningen en verweren”, stelt Allewijn terecht.

De reflex van partijen die met elkaar in conflict zijn, is in Nederland meestal een gang naar advocaat en rechter. Een keuze voor mediation hoort daar ook bij te zitten, en wet- en regelgeving kan er een belangrijke rol in spelen om dit eerder en nadrukkelijker bij burgers onder de aandacht te brengen. Want op dit moment is de verhouding scheef en is mediation geen gelijkwaardige optie naast de gang naar advocaat en rechter. Een gemiste kans gezien het hoge slagingspercentage waarop de Nederlandse mediationpraktijk kan bogen in conflicten van zeer uiteenlopende aard. Ook rechters zien dit in toenemende mate en stimuleren partijen de laatste jaren al steeds vaker om gedurende het proces samen tot een oplossing te komen, bijvoorbeeld via mediation.

In veel conflicten gaat het naast het juridische vraagstuk namelijk ook om zaken als geschonden vertrouwen, miscommunicatie en uiteenlopende verwachtingen. Dat betekent dat er meer nodig is dan alleen de wet om het conflict op te lossen en meer dan alleen een rechter die aan de hand van die wet oordeelt over het gelijk van de partijen. Gelijk hebben is niet altijd gelijk krijgen en recht is niet altijd rechtvaardig. Zeker niet als het om partijen gaat die ook ná de eventuele uitspraak nog met elkaar te maken krijgen. Denk aan burens, echtgenoten of zakelijke partners.

Meer aandacht voor mediation zal uiteindelijk leiden tot een welkome herijking van onze conflictcultuur. Daarin is het nu nog normaal om je conflict uit handen te geven, zodra het je niet gelukt is om het zelf op te lossen. En dat is eigenlijk vreemd: vaak weet je heel goed wat de oplossing zou moeten zijn en waarom zou je niet zelf de regie kunnen houden? In een gezonde conflictcultuur hoort daarom nog een extra stap tussen het zelf oplossen en het nemen van juridische stappen. Namelijk dat je eerst nog kijkt of je er onder goede begeleiding samen uit kunt komen. Kortom: minder procedures, meer oplossingen. Met de juiste uitvoering is dat een credo dat de hele juridische sector moet kunnen omarmen.